

A Terminológia kézikönyv logikus felépítésű, könnyen átlátható munka, amelynek legnagyobb erénye, hogy úgy mutat be nagy alapossággal egy diszciplínát, hogy közben nem feledkezik meg annak legfrissebb eredményeiről és kihívásairól. Ahogy a szerkesztők maguk is elismerik, a kötet épp egy nagy változást hozó korszak közepén kívánja körbejárni a terminológiát, melyet a ránehezedő kihívások éppúgy meghatároznak, mint az eddig felmutatott eredmények. A kézikönyv remélhetőleg hosszú ideig referenciaként szolgálhat majd a terminológiát érintő kutatások számára, nemcsak azért, mert rendszerűen széles képet ad a kortárs kutatásokról, hanem mert az egész diszciplína elméleti és gyakorlati színtereit a maga változásában láttatja. Izgalmas idők várhatók a terminológiában, ez a könyv pedig jól érzékelteti ezeket a változó időket.

GYÓI RENÁTA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A szerves-dialektikus nyelvelmélet és hatásai

Tanulmánykötet Zsilka János professzor (1930–1999) tiszteletére

Szerk. Ladányi Mária, Hrenek Éva. ELTE BTK Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék,
Budapest, 2016. 275 lap

Kétségtelen, hogy ZSILKA JÁNOS munkássága szerves része a magyar nyelvről való gondolkodásnak. Az azonban már kétséges, hogy ugyanilyen szerves része-e a magyar nyelvről folytatott tudományos diskurzusnak. Az ismertett kötet szerkesztői, szerzői ezen kívántak változtatni, két célt tűzve ki maguk elé: meghatározni a szerves-dialektikus nyelvelmélet „tudománytörténeti értékét”, valamint rámutatni e kiindulópont mai hasznosíthatóságára napjaink nyelvéírásában. A tanulmánykötet tehát valódi hermeneutikai vállalkozást próbál teljesíteni azzal, hogy a szerves-dialektikus nyelvelméletet hagyományként mutatja fel az olvasók számára, továbbá azzal, hogy ZSILKA JÁNOS összetett modelljének valódi megértését nem valamilyen külsődleges tárgy vizsgálataként, hanem egy „hagyománytörténetbe való bekerülésként” (GADAMER 2003: 325) kezdeményezi. Saját olvasói élményem mindenekelőtt az volt, hogy a tanulmányok szerzői egytől egyig megtapasztalták a hagyomány megértésének kétarcúságát, az ugyanis egyfelől „önmagunk újrafelismerése, (...) a hagyomány teljesen elfogulatlan magunkhoz alakítása”, ugyanakkor együttal ápolás is, amely „nem kevésbé szabad viszonyulás, mint a hirtelen fordulat és az újítás” (GADAMER 2003: 316). Mindannyian, akik ZSILKA JÁNOS életművéhez fordultak ebben a kötetben, ezt a megőrző megértés, illetve a fenntartó továbbalakítás jegyében tették. Következésképpen a munka méltó örököse a nagy előd tevékenységének, és rendkívül termékenyen tesz kísérletet a mai magyar nyelvtudományi diskurzus hagyománytörténeteseken keresztüli megújítására. Akkor járok el magam is helyesen, ha a tanulmányokat nem önmagukban próbálom meg bemutatni, hanem abból a perspektívából tekintek a kötet egészére, amely ZSILKA munkásságát a mai magyar nyelvészet élő hagyományaként kívánja felmutatni, és ha e vállalkozás sikerét is a hagyománnyá tétel eredményessége alapján vonom meg. Ez ugyanis sokkal nehezebb feladat, mint pusztán felidézve bemutatni a szerves-dialektikus nyelvelmélet téziseit vagy egyes részleteit: nem

elég párbeszédbe kerülni ZSILKÁval (együtt, párhuzamosan beszélve vele a magyar nyelv jelenségeiről) – dialógust kell kialakítani, a „valódi kommunikációs partner” (GADAMER 2003: 397) rangját előlegezve meg neki, és ez bizony helyenként a vitatás és változtatás aktusát is szükségessé teszi. Az ismertetett tanulmánykötet egésze élő párbeszédben áll a függelékben közölt kerekasztal-beszélgetés és személyes emlékezések révén is megidézett professzossal, és igazi erőnye a munkának, hogy számos ponton dialógust is folytat vele, amely igen nagy hozzávéka a magyar nyelvtudománynak.

Az ELTE BTK Általános és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének egykori tanszékvezetője maga is benne állt egy több ezer éves tradícióban, miként erre VLADÁR ZSUZSA tanulmánya rámutat: a nyelvleírás alapkérdéseit a klasszikus európai grammatikákig visszanyúlva vetette fel, tehát a hagyományból mintegy kitekintve mutatta be újszerű válaszait. Ez a példa hatott ösztönzően azokra a szerzőkre, akik nem a szerves-dialektikus nyelvelmélet szűkebb értelemben vett területét, a nyelvi szerkezetek egymáshoz való viszonyát vizsgálják, hanem kitekintenek az ókori retorika (VLADÁR ZSUZSA), a nyelvtipológia (HAVAS FERENC), a kommunikációelmélet (SPANNRAFT MARCELLINA) vagy az etimológia (HORVÁTH KATALIN) kutatási terepére. E tanulmányokban közös, hogy ZSILKA JÁNOS nyelvelméletének szemléletmódját (dialektika és a szerkezet típusok kapcsolata), vagy annak kitüntetett fogalmait (mint a *pars pro toto* elve, a jelentésintegráció és a tulajdonképpeni jelentés) adaptálják új jelenségek leírására. Amikor arra látunk példát, hogy 1. az ókori retorikai művek is termékeny kezdőpontjai lehetnek nyelvhasználati jelenségek rendszerszerű leírásának; 2. a szerkezetek szerves rendszerének rekonstruálása mintát adhat a nyelvtípusok történeti összefüggéseinek feltárására (megkerülve mindennemű értékalapú levezetést); 3. a többszoros kommunikációs folyamat elemezhető és ugyanakkor együttesen értelmezhető a zsilikai jelentéskomponensek és a jelentésintegráció alapján; illetve hogy 4. a megnevezés nyelvi aktusának háttérében a jelentésintegráció szinkdochikus és a *pars pro toto* elvén alapuló folyamata áll, akkor egyúttal a hagyomány aktív megőrzését figyelhetjük meg, amely egyértelművé teszi, hogy az életmű lezárulta nem jelenti a szemléletmód zártságát, és éppen a hagyománnyá tétel során válik nyitottá a korábbi rendszer. Ennek során azonban érdemes ügyelni arra, hogy amikor kikerülnek a fogalmak a szerves-dialektikus nyelvleírás autentikus közegéből, és tágabban vonatkoztatják azokat más, esetenként nem közvetlenül nyelvi jelenségekre is, fennáll a parttalanság veszélye. Hiszen például kellő távlatból tekintve gyakorlatilag bármely kommunikációs viselkedés tekinthető jelentésintegrációnak, ez ugyanakkor feloldja a fogalom eredeti pontosságát. Ez esetben felmerül, hogy bár együtt beszélünk a nagy előddel, de nem ugyanarról beszélünk, mert (már) nem ugyanazt értjük a fogalmak alatt. Hasonló a helyzet akkor, amikor ZSILKA rendszerét összehangolhatónak véljük más korokból származó munkákkal: a *quintilianusi proprium* jelentés ugyan sok átfedést mutat a tulajdonképpeni jelentés fogalmával, ám az utóbbi szerves viszonyban áll a metaforikussal, míg az antik retorikában a szó szerinti jelentés az egyirányú levezetés kiindulópontja. Vagyis ezúttal az összekapcsolás el is fed valamit a zsilikai rendszer árnyalt fogalomhasználatából, noha a kapcsolat lehetőségének felmutatása mindenképpen fontos. (Megjegyzendő, hogy a tulajdonképpeni jelentés azonosíthatósága a szó szerinti/literális jelentéssel korántsem egyértelmű, e tekintetben a tanulmányok között némi feszültség figyelhető meg (lásd TOLCSVAI NAGY GÁBOR, illetve ANDOR JÓZSEF és VLADÁR ZSUZSA írásait). Ez azonban jótékony feszültség, amely további pontosításra, árnyaltabb fogalomhasználatra és recepcióra ösztönözhet.)

Már a kötet előszava is kijelöli a szerves-dialektikus nyelvelmélet tudománytörténeti pozícióját, a tanulmányok pedig szinte kivétel nélkül megállapítják, hogy ZSILKA JÁNOS nyelvelmélete „párhuzamba állítható” a funkcionális kognitív nyelvészettel, annak „előfutáraként ismerhető el”, voltaképpen „kognitivistá jellegű keretben” vizsgálódott. Ez tehát az összeállítás egyik fő tézise: ZSILKA nyelvről való gondolkodása leginkább a mai kognitív nyelvészet felől tekinthető és tekintendő hagyománynak. Eltérőek azonban azok a stratégiák, amelyekkel ez a retrospektív hagyománytörténés kibontakozik. IMRÉNYI ANDRÁS a kétféle nyelvelméleti kiindulópont közötti párhuzamok alapján mutatja be mondatípusok funkcionális kognitív leírására kidolgozott saját javaslatát. A nyelv szerves-dialektikus magyarázata valóban sok ponton támogatja az új javaslatot, a mondatípusok rendszerének szerves jellege pedig visszamenőleg is kidomborítja a hagyomány egy fontos aspektusát. Ám az elméleti előfeltevések közötti eltérések deklarált háttérbe tolása néhol inkább további kérdésekhez vezet. Egy példa: mivel ZSILKA JÁNOS megfogalmazásában „nyelvi-logikai általánosítás” vezet el a hipotetikus rendszerhez, amelyből „az egymással konkrét összefüggésekben álló mondatok deduktíve levezethetők” (ZSILKA 1975: 12), nem tisztázott kellőképpen, hogy a hipotetikus és a konkrét jelentés kapcsolata megfeleltethető-e a séma és a megvalósulás kognitív nyelvtan által tételezett dinamikus kölcsönviszonyának. A jelentések közötti dinamikus mozgás a szerves-dialektikus modell inherens tényezője, miközben magának a leveleztésnek a magyarázatbeli státusa, illetve a hipotetikus jelentés kialakulása és funkcionálása elbizonytalanítja a megfeleltethetőséget. Ezért a hipotetikus jelentés sémaként történő azonosítása további kutatásokat tesz szükségessé. Ugyancsak a szerves rendszer kialakítása vezet el az alapbeállítás, a legegyszerűbb mondatípus kijelöléséhez, amelyet IMRÉNYI ANDRÁS a kijelentő mondatban talál meg. Érvei igen meggyőzőek, ám a polaritás kapcsán felvethető, hogy vajon valóban szükségszerű-e egy jelenet affirmatív reprezentálása a tagadás feldolgozásához: empirikus tesztek sora vizsgálja ezt a kérdést (l. HASSON–GIORA 2007: 307–308), és igen változatos eredményeket mutatnak fel konkrét és absztrakt állítások, illetve különböző jelentésű melléknevek vizsgálatával. Vagyis a szerves-dialektikus nyelvelmélet kétségkívül sok ponton támogatja a kognitív nyelvészeti rendszeralkotást, ám legalább ennyire fontos hozzáadéka lehetne e kapcsolatnak, ha újabb empirikus vizsgálatokat ösztönözne, nem korlátozódva elméleti következtetésekre.

LADÁNYI MÁRIA tanulmányában az igék jelentésrendszerét vizsgálja, a jelentések alakulását mutatja be, láthatóvá téve a kettős mozgásokat, a jelentések folyamatos újraértelmezését. Látványosan és részletesen taglalja a szerves nyelvelmélet dinamikus személelmódját, és meggyőzően érvel amellett, hogy a mai kognitív nyelvészeti kutatások sikerrel hasznosíthatják mind ZSILKA JÁNOS fogalmait, mind az általa kidolgozott elemzéseket. Ezúttal is felmerülhet azonban az olvasóban, hogy a jelentések mint mentális reprezentációk vizsgálata nélkül a dialektikus rendszer fogalmai, jelentésszintjei kizárólag a leírásban tételeződnek-e, vagy van elmebeli realitásuk is. Összességében meg kell állapítani, hogy a szerves-dialektikus nyelvleírás nem általában véve a kognitív nyelvészettel, hanem annak bizonyos irányzataival, leginkább a kognitív nyelvtannal tűnik igazán összehangolhatónak. Amint a nyelvi jelentések kutatása az elmebeli vagy a közönségen belüli reprezentáltság kérdéseit veti fel (hol és hogyan adódnak ezek a jelentések, jelentéskomponensek a nyelvész leírásán túlmenően), márpedig a kognitív nyelvészet számos ága (a nyelvi szerkezetek létrehozásának és megértésének kísérleti vizsgálatától a kognitív korpusznyelvészetig) e kérdések köré szerveződik, ZSILKA rendszere inkább

vizsgálандó hipotézisek megfogalmazásában hívható segítségül. Hasonló benyomásai támadhatnak az olvasónak HRENEK ÉVA tanulmánya kapcsán, amely az igei vonzatkeret változásának szemantikai motiváltságát mutatja be. Az igen alapos és részletgazdag leírás a metaforizálódás folyamatát tárgyalja, legfőbb tézise, hogy a vonzatkeret átalakulásának háttérében jelentésintegráció áll. A szerző nem törekszik a kognitív nyelvészeti eszköztár mozgósítására, és ez nem csökkenti kutatása érvényességét. Így azonban még szembevetnőbb, hogy egyfelől a metaforizációra adott példáinak egy része sokkal inkább metonimikus jelentésváltozás (miként erre VLADÁR ZUZSA is felhívja a figyelmet tanulmánya 13. lábjegyzetében), amelynek megkülönböztetése talán az eredeti modellt is pontosíthatná; másfelől az elemzések során megadott jelentések az intuíció veszélyét hordozzák, hiszen nem derül ki, hogy az igei jelentés részekre bontása, az adverbialis jelentésmozzanat megfogalmazása milyen előzetes vizsgálatokon alapul, miért éppen a felsorolt jelentéskomponensek, és miért éppen abban a formában képezik részét az ige jelentésének – ez a további kutatásokban feltétlenül tisztázandó. Mindenesetre a tanulmány következtetéseit olvasva felvetődik, hogy a zsilkai metaforizálódás nem a kognitív nyelvészetben bevett metaforaértelmezéssel, hanem HALLIDAY grammatikai metafora fogalmával hozható termékeny összefüggésbe (l. HALLIDAY–MATHIESSEN 2006: 227–296).

A kötetben közölt tanulmányok egy része tehát abban érdekelt, hogy összekapcsolja a szerves nyelvelméleti kutatásokat a funkcionális kognitív vizsgálatokkal, illetve hogy felmutassa ZSILKA JÁNOS rendszerének további kidolgozhatóságát. Más tanulmányok – némi hangsúlyáthelyezéssel – arra törekednek, hogy a szerves-dialektikus és más kortárs nyelvészeti kutatások ötvözését valósítsák meg, mégpedig oly módon, hogy az elméleti kiindulópontok egymás komplementereiként járuljanak hozzá egy nyelvi jelenség magyarázatához. KUGLER NÓRA a többség fogalmának *-ék* morfémas jelölését tárgyalja: míg a konstruálási folyamatok kognitív nyelvészeti elemzése a többség nyelvi szimbolizációjának variabilitására mutat rá, hálózatba rendezve a jelentéssalkotási módokat, addig a kettős mozgások bevonása a mai és történeti korpuszokból származó empirikus adatok összefüggéseit segíti feltárni. Úgy vélem, kiemelkedően szép példája ez a kutatás a hagyománytörténésnek, amelyben a nyelvelméleti modellek dialógusba kerülnek egymással, köztük funkciómegoszlás figyelhető meg, és kölcsönösen segítik egymást: a szerves-dialektikus modell a mozgásokra és a folyamatok motiváltságára irányítja a figyelmet, míg az abból hiányzó empirikus adatgyűjtés és az adatok elemzését, elrendezését a kognitív szemantikai eszközök segítik. DÉR CSILLA ILONA is két perspektíva együttes érvényesítésével, diskurzusba hozásával valósítja meg az igei jelentés határozói kiegészülésének mint grammatikalizációs folyamatnak a leírását. A szerző felfigyel arra a hiányra, amely a grammatikalizációs kutatásokban mutatkozik a határozói jelentések beépülése terén, és ennek kitöltésére ad javaslatot a szerves-dialektikus nyelvelmélet által felkínált jelentésintegrációs elemzések alapján. Összefüggéseket talál az adverbialis kiegészülés ZSILKA JÁNOS által leírt jelensége és a szubjektívizált konstruálási mód nyelvi megvalósítása között, azokra alapozva pedig kezdeményezi a jelentésintegráció fogalmának bevonását a grammatikai kategóriák kialakulásának magyarázatába.

A kölcsönös kiegészítésen alapuló receptív struktúrát fogalmazza meg általános érvénnyel KOMLÓSI LÁSZLÓ IMRE, aki a szerves-dialektikus nyelvelmélet prekognitív jellegét a kognitív szemantika kanonikus modelljeivel (mentális terek, fogalmi integráció és erődinamika) való összevetés mentén mutatja be. Mint írja, olyan aktuális nyelvleírasi

eszközöket keres, amelyek „rezonálnak” ZSILKA JÁNOS elemzési és rendszeralkotási javaslataira, ezáltal pedig segíthetnek a metaforikus és hipotetikus jelentés egymásra rétegződését igazolni. Ez a megközelítés tekint a legszabadabban a kötet tárgyát képező nyelvelméleti hagyományra, így a kritikai attitűd, elsősorban az intuitív módszertan határainak tudományelméleti megvonása, illetve ezzel összefüggésben a hiányok megjelenítése talán itt bontakozik ki leginkább. Igen termékeny azonban ez a viszonyulás is, hiszen a zsilikai nyelvelmélet hipotézisteremtő potenciálját hangsúlyozza: „a Zsilka-módszerrel készült elemzések olvasása felkelti és felélénkíti az olvasó nyelvi elemzési vágyát, és továbbgondolásra készíti az embert” – ez a megállapítás is azt mutatja, hogy a hagyomány bírálata is az azzal folytatott aktív dialógus részét képezi. Egyúttal kijelöli egy újabb alkalmazását a szerves-dialektikus rendszernek, az ugyanis nagy mennyiségű nyelvi adat elemzésén alapul, így bőséges forrása lehet napjaink nyelvtudományának. Az adatok ugyanakkor nem a tényleges nyelvhasználatból származnak – ANDOR JÓZSEF mindenekelőtt ezt hangsúlyozza tanulmányában, és innen kiindulva veti fel a korpuszvizsgálatoknak és a pszicholingvisztikai (elfogadhatósági) teszteknek a szükségességét. A korpuszpéldák alkalmazása, kollokációk kvantitatív kutatása, továbbá a nyelvhasználók által természetesnek tekintett szerkezetek középpontba állítása révén azt a stabil alapot kaphatja meg a szerves-dialektikus nyelvelmélet a mai nyelvészeti kutatástól, amelyre építve a rendszer dinamikája és összetettsége még jobban látható. Ezen túlmenően a szerző felveti a szövegre, diskurzusra történő kiterjesztés lehetőségét, amely a ZSILKA JÁNOS által azonosított szerkezet típusok pragmatikai, regiszterbeli variabilitását tárhatja fel. Végül kiemelendő, hogy a kognitív szemantika és nyelvtan, valamint a grammatikalizációelméletek mellett a konstrukciós nyelvtan is megjelenik a szerves-dialektikus nyelvelméleti hagyomány örököséként.

A kognitív nyelvészettel vagy más nyelvleírási modellekkel párhuzamokat, kapcsolatokat kereső fejezetek mellett legalább ennyire fontosak azok a tanulmányok, amelyek a nyelvről és a jelentésről vallott előfeltevések mentén árnyalják a szerves-dialektikus nyelvelmélettel létesíthető diskurzus eredményeit. KÁLLAY GÉZA átfogó tanulmánya alapján ZSILKA JÁNOS munkássága nem korlátozódhat a nyelvtudományra, az ugyanis inkább sajátos filozófia, amely a nyelv rekonstruálásán keresztül bontakozik ki. És bár ezúttal is arra a megállapításra juthatunk, hogy ennek a filozófiának a természetes szövetséges elsősorban a kognitív szemantika, fontossá válnak az eltérések is: többek között, hogy a szerves-dialektikus nyelvelmélet nem tematizálja az elme működését, nem foglalkozik a jelentések mentális reprezentációjával, vagy hogy elsősorban ontológia, és a megismerés módozataira nem terjed ki a modell. A leginkább sokatmondó azonban a professzor időszemléletének felvázolása (amely erőteljes rokonságot mutat HUSSERL időelőadásainak egyes téziseivel), továbbá a kifejtett hivatkozás a zsilikai nyelvelmélet fenomenológiai alapjaira. Világossá válhat a tanulmány révén, hogy a szerves-dialektikus nyelvmodell valódi integrálásához, hagyománnyá tételéhez nem elegendő bizonyos kapcsolódási lehetőségek kiemelése: átfogó, az elméleti előfeltevésekre kiterjedő alapozás szükséges, amely számot vet a fenomenológiai alapokban rejlő lehetőségekkel, azok felől kérdez rá a kognitív nyelvészetre, illetőleg más kiindulópontok nyelvi- és jelentésfelfogására, és az ismeretelméleti keret mentén hozza diskurzusba a hagyományt az új fejleményekkel. Ugyanerre a belátásra juthatunk TOLCSVAI NAGY GÁBOR alapos jelentéselméleti tanulmányának elolvasása során, amely a tulajdonképpeni jelentés értelmezését tűzi ki célul, és amely az érintkezési pontokon túl az eltérésekre is összpontosít. Kiemeli a szerves-dialektikus fogalmak és a fenomenológiai

tudatelmélet szoros kapcsolatát, az intencionalitás husserli kategóriájára mint a jelentések közvetlenségére való visszavezethetőséget, a pszichologizálás hiányát, illetve a metaforáról való gondolkodás sajátosságait a kognitív nyelvészeti metaforakutatáshoz képest. Egyúttal azonban utat nyit egy tágabb, átfogóbb szintézis felé, amely az ismeretelmélet és a világról, a tudásról, valamint a nyelvről vallott háttérfeltevéseink reflektált összehangolása alapján teszi majd lehetővé ZSILKA JÁNOS örökségének hasznosítását a magyar nyelv kognitív leírásában (nemzetközi párhuzamként erre l. GALLAGHER–SCHMICKING eds. 2010).

Nagyon sokszínű tehát az a mintázat, amellyel a tanulmánykötet szerzői a szerves-dialektikus nyelvelméletet saját hagyományukká avatják. A módszertani mintakövetéstől és a rendszer további részletezésétől a saját innovációk megtámogatásán és a komplementer dialóguslétesítésen át az elméleti tisztázásig, a különbségek alapos bemutatásáig terjed a skála, ez pedig egyben a zsilkai örökséggel szembeni – a teljes elfogadástól a viszonylagos távolságtartásig eljutó – attitűdöket is felmutatja. Sokféle módon kezdeményez tehát a tanulmánykötet párbeszédet a szerves-dialektikus nyelvelmélettel, és ezek mindegyike igen tanulságos, noha más-más szempontból. Ráadásul a kötetet összeállítók munkáját nem csupán a gondos szerkesztés, a szaktanulmányok és az egyéni, személyes visszaemlékezések egységbe rendezése miatt dicsérhetjük, hanem a sokféleség mellett érvényesülő belső koherencia miatt is. A tanulmányok szinte párbeszédben állnak egymással, az egyik ponton megfogalmazódó elméleti felvetések gyakorlati megvalósulását látjuk visszaköszönni máshol, a különböző kiindulópontú rendszeralkotási kísérletek szépen felelnek egymásnak, rámutatva arra, hogy ZSILKA JÁNOS munkássága a számvetés és a továbbépítés mellett újabb, emergens dialógusok lehetőségét is hordozza. Éppen ezért – TOLCSVAI NAGY GÁBOR megfogalmazását átvéve – nem csupán a szerves-dialektikus nyelvelmélet tekinthető valamilyen körvonalazatlan hiány megnyilvánulásának, hanem a róla emlékező, vele társalgó, őrá építő tanulmánykötet is. Bízom abban, hogy az egyetemi hallgatóktól a kutatókig mindenki haszonnal forgatja majd, megtalálva benne a saját tanulságát és hagyományát, és pár év múlva újabb eredményekről számolhatnak majd be a zsilkai örökséget megszólító szerzők.

Hivatkozott irodalom

- GADAMER, HANS-GEORG 2003. *Igazság és módszer. Egy filozófiai hermeneutika vázlata*. Osiris Kiadó, Budapest.
- GALLAGHER, SHAUN – SCHMICKING, DANIEL eds. 2010. *Handbook of Phenomenology and Cognitive Science*. Springer, Dordrecht, New York – Heidelberg – London. [https://doi.org/10.1007/\[-\]978-90-481-2646-0](https://doi.org/10.1007/[-]978-90-481-2646-0)
- HALLIDAY, M. A. K. – MATTHIESSEN, CHRISTIAN 2006⁵. *Constructing Experience through Meaning. A Language-based Approach to Cognition*. Continuum, London – New York.
- HASSON, URI – GIORA, RACHEL 2007. Experimental methods for studying the mental representation of language. In: GONZALEZ-MARQUEZ, MONICA – MITTLEBERG, IRENE – COULSON, SEANA – SPIVEY, MICHAEL J. eds., *Methods in Cognitive Linguistics*. John Benjamins, Amsterdam – Philadelphia. 302–322. <https://doi.org/10.1075/hcp.18.20has>
- ZSILKA JÁNOS 1975. *A jelentés szerkezete*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

SIMON GÁBOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem